

ਬਾਤੁਵਾਂ ਅਧਿਐਨ

ਚੰਡਾਲ ਕੁਲ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋ ਕੇ ਉੱਤਮ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਧਾਰਕ ਅਤੇ ਇੰਦਰੀਆਂ ਦੇ ਜੇਤੂ ਇਕ ਹਰੀਕੇਸ਼ੀ ਬਲ ਮੁਨੀ ਸਨ।।।

ਉਹ ਈਰੀਆ (ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਕੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ) ਭਾਸ਼ਾ (ਵਿਵੇਕ ਨਾਲ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ) ਏਸ਼ਨਾ (ਦੇਖਭਾਲ ਦੇ ਪਾਪ ਰਹਿਤ ਖਾਣਾ, ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਬਰਤਨ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ) ਅਦਾਨ-ਭਾਂਡ-ਮਾਤਰ-ਨਿਕਸ਼ੇਪਣਾ (ਆਪਣੇ ਨਿੱਤ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਥਾਂ ਤੇ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ) ਪਰਿਸਥਾਪਨਿਕਾ (ਅਜਿਹੀ ਥਾਂ ਤੇ ਮਲਮੁੱਤਰ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੋ ਜੀਵਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਆਦਿ ਪੰਜ ਸੰਮਤੀਆਂ ਦੀ ਧਾਰਕ ਹੋਵੇ) ਸਮਿਤੀਆਂ ਦੇ ਧਾਰਕ, ਵਿਵੇਕੀ, ਸੰਜਮੀ ਤੇ ਉੱਚ ਸਮਾਧੀ ਦੇ ਧਨੀ ਸਨ।।।

ਮਨ, ਬਚਨ ਤੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਗੁਪਤੀਆਂ ਵਾਲੇ, ਇੰਦਰੀਆਂ ਦੇ ਜੇਤੂ ਉਹ ਮੁਨੀ ਭਿਖਿਆ ਦੇ ਲਈ ਉਸ ਯੱਗਸ਼ਾਲਾ ਵਿਚ ਆਏ ਜਿੱਥੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਯੱਗ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।।।

ਤਪ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਰੀਰ ਸੁੱਕ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਕਰਨ (ਬਰਤਨ ਤੇ ਕੱਪੜੇ) ਟੁੱਟ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਕੱਪੜੇ ਮੈਲੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਅਜਿਹੇ ਮੁਨੀ ਨੂੰ ਆਉਂਦਾ ਵੇਖ ਕੇ ਅਨਾਰਿਆਂ (ਦੁਸ਼ਟਾਂ) ਵਾਂਗ ਉਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਾਸਾ ਮਜ਼ਾਕ ਕਰਨ ਲੱਗੇ।।।

ਉਹ (ਬ੍ਰਾਹਮਣ) ਜਾਤ ਦੇ ਹੰਕਾਰ ਵਿਚ, ਘਮੰਡੀ ਬਣੇ ਹੋਏ, ਹਿੰਸਕ, ਇੰਦਰੀਆਂ ਦੇ ਭੋਗਾਂ ਵਿਚ ਫਸੇ ਹੋਏ, ਬ੍ਰਹਮਚਰਜ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਅਗਿਆਨੀ ਉਸ ਮੁਨੀ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਆਖਣ ਲੱਗੇ।।।

“ਭੈੜੇ ਰੂਪ ਵਾਲਾ, ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਵਾਲਾ, ਭੈੜੀ ਤੇ ਚਪਟੀ ਨੱਕ ਵਾਲਾ, ਵਿਸ਼ਾਲ ਰਾਖਸ਼ ਰੂਪ ਵਾਲਾ, ਇਹ ਕੌਣ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ? ਜਿਸ

ਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਟੇ ਤੇ ਗੰਦੇ ਕੱਪੜੇ ਧਾਰਨ ਕੀਤੇ ਹੋਏ
ਹਨ। 16।

ਬਾਹਮਣ : ਫਟੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਾਲਾ, ਰਾਖਸ਼ (ਪਿਸ਼ਾਚ) ਰੂਪੀ ਭੈੜਾ
ਅਜਿਹਾ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈ ? ਇਥੇ ਕਿਉਂ ਆਇਆ ਹੈ ? ਨਿਵਲ ਜਾ
ਇੱਥੋਂ ? 17।

ਉਸ ਸਮੇਂ ਤਿੰਦੁਕ ਦਰਖਤ ਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ, ਉਸ ਮੁਨੀ ਪ੍ਰਤੀ
ਦੀ ਨਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਇਕ ਯਕਸ਼ (ਦੇਵਤਾ) ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਮੁਨੀ ਦੇ
ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਛੁਪਾ ਕੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਆਖਣ ਲੱਗਾ। 8।

“ਮੈਂ ਸ਼੍ਰਮਣ (ਜੈਨ ਸਾਧੂ), ਸੰਜਮੀ ਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਚਾਰੀ ਹਾਂ, ਧਨ ਦੇ
ਰੱਖਣ ਤੇ ਰਖਾਉਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹਾਂ। ਇਸ ਭੋਜਨ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਦੂਸਰਿਆਂ ਲਈ
ਬਣਾਏ ਗਏ ਭੋਜਨ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਮੰਗਣ ਆਇਆ ਹਾਂ।” 9।

“ਇੱਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਅੰਨ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਖਾਇਆ ਤੇ
ਵਰਤਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਮੈਂ ਭਿਖਿਆ ਰਾਹੀਂ ਹੀ
ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਤਪਸਵੀ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਦੇ ਕੇ ਲਾਭ
ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ।” 10।

ਬਾਹਮਣ ਰੁਦਰ ਦੇਵ - “ਉਤਮ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਇਹ ਅੰਨ ਬਾਹਮਣਾਂ
ਦੇ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਅੰਨ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇ
ਵਾਂਗੇ। ਤੂੰ ਇੱਥੇ ਕਿਉਂ ਖੜਾ ਹੈ ?” 11।

ਯਕਸ਼ - “ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਫਸਲ ਦੀ ਆਸ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨ ਲੋਕ
ਉੱਚੀ ਤੇ ਨੀਵੀ ਜਮੀਨ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਆਪ ਵੀ
ਮੈਨੂੰ ਭਿਕਸ਼ਾ ਦੇਵੋ, ਆਪ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪੁੰਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਵੀ ਪੁੰਨ
ਦਾ ਖੇਤਰ ਹਾਂ, ਮੇਰੀ ਵੀ ਅਰਧਾਨਾ ਕਰੋ।” 12।

ਬ੍ਰਾਹਮਣ - “ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜੋ ਧਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ। ਜੋ ਜਾਤੀ ਤੇ ਵਿੱਦਿਆ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹਨ ਉਹ ਹੀ ਉੱਤਮ ਖੇਤਰ ਹਨ। 13।

ਯੱਕਸ਼ - “ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਰੋਧ, ਮਾਨ, ਹਿੰਸਾ, ਝੂਠ, ਚੌਰੀ ਤੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿਰਤੀ ਹੈ ਉਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਆ ਤੋਂ ਹੀਨ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰ ਨਿਸ਼ਚੈ ਹੀ ਪਾਪਕਾਰੀ ਹਨ। ਅਰਥਾਤ ਦੋਸ਼ੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦਾਨ ਲੈਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ।” 14।

ਹੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ! ਤੁਸੀਂ ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਭਾਰ ਹੇਠ ਦੱਬ ਰਾਏ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਵੇਦ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ। ਜੋ ਮੁਨੀ ਉੱਚ, ਨੀਤ ਕੁੱਲਾਂ ਤੋਂ ਭਿਕਸ਼ਾ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਹੀ ਦਾਨ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਖੇਤਰ ਹਨ। 15।

ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੇ ਚੇਲੇ - ਤੂੰ ਸਾਡੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ? ਨਿਰਗਰੰਥ (ਜੈਨ ਸਾਧੂ) ਇਹ ਆਹਾਰ, ਪਾਣੀ ਚਾਹੇ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇ ਪਰ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਯੱਕਸ਼ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਿਹਾ। 16।

ਯੱਕਸ਼ - ਹੇ ਆਰਿਓ ! ਮੇਰੇ ਜਿਹੇ ਸਮਾਧੀ ਵਾਲੇ, ਗੁਪਤੀ ਵਾਲੇ, ਇੰਦਰੀਆਂ ਦੇ ਜੇਤੂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁੱਧ ਆਹਾਰ ਨਹੀਂ ਦੇਵੋਗੇ, ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਯੱਗ ਦਾ ਕੀ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋਗੇ ? 17।

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਦਦ ਲਈ ਪੁਕਾਰਿਆ ਤੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਖੱਤਰੀ, ਰਸੋਈਆ, ਯੱਗ ਰੱਖਿਅਕ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਾਂ ਅਧਿਆਪਕ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਸਾਧੂ ਨੂੰ ਡੰਡੇ ਜਾਂ ਮੁੱਕੇ ਮਾਰ ਕੇ ਅਤੇ ਗਰਦਨ ਪਕੜ ਕੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦੇਵੇ। 18।

ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੁਮਾਰ (ਚੇਲੇ) ਦੋੜੇ
ਆਏ ਤੇ ਡੰਡੇ, ਬੈਤ ਤੇ ਚਾਬੁਕਾਂ ਨਾਲ ਮੁਨੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲੱਗੇ। 19।

ਉਸ ਸੰਜਮੀ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਵੇਖਕੇ, ਕੌਸਲ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜੇ ਦੀ ਭੱਦਰਾ
ਨਾਮਕ ਸੁੰਦਰ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਰੋਧੀ ਰਾਜਕੁਮਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਤ ਕੀਤਾ
(ਰੋਕਿਆ)। 20।

ਭੱਦਰਾ 'ਦੇਵਤੇ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਇਸ ਮੁਨੀ ਨਾਲ
ਮੇਰਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਮੁਨੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦਿਲੋਂ ਨਾ ਪਸੰਦ
ਕੀਤਾ। ਰਾਜਿਆਂ ਤੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਤਿਕਾਰੇ ਹੋਏ ਉਹ ਇਹੋ ਰਿਸ਼ੀ
ਹਨ। 21।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਉਹੀ ਕਠੋਰ ਤਪੱਸਵੀ,
ਮਹਾਤਮਾ, ਇੰਦਰੀਆਂ ਦੇ ਜੇਡੂ, ਸੰਜਮੀ ਅਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਚਾਰੀ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ
ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਕੌਸਲ ਨਰੇਸ਼ (ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ) ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਦਾ
ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ
ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। 22।

ਇਹ ਘੋਰ ਵਰਤੀ, ਘੋਰ ਪਰਾਕਰਮੀ, ਭਾਗਵਾਨ ਅਤੇ ਮਹਾਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ
ਮਹਾਤਮਾ ਹਨ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰੋ।
ਕਿੱਤੇ ਆਪਦੇ ਤੱਪ, ਤੇਜ਼ ਨਾਲ ਇਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਭਸਮ ਨਾ ਕਰ
ਦੇਣ। 23।

ਉਸ ਪਰੋਹਿਤ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਪਤਨੀ ਦੇ ਮਿੱਠੇ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਮੁਨੀ
ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਯਕਸ ਕੁਮਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲੱਗਾ। 24।

ਗੁਸੇ ਹੋਇਆ, ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਯੱਕਸ, ਰਾਜਕੁਮਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ
ਲੱਗਾ। ਰਾਜਕੁਮਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਉਲਟੀਆਂ (ਕੈਆਂ) ਕਰਦੇ ਵੇਖ ਕੇ

ਭਦਰਾ ਨੇ ਮੁੜ ਆਖਿਆ। 25।

ਤੁਸੀਂ ਜੋ ਮੁਨੀ ਦਾ ਆਪਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਅਪਮਾਨ ਪਹਾੜ
ਨੂੰ ਨੋਹਾਂ ਨਾਲ ਥੈਦਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ, ਲੋਹੇ ਨੂੰ ਦੰਦਾਂ ਨਾਲ ਚਬਾਊਣ
ਬਰਾਬਰ ਅਤੇ ਅੱਗ ਨੂੰ ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਬੁਝਾਊਣ ਦੀ ਮੂਰਖਤਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ
ਹੈ। 26।

ਇਹ ਮਹਾਰਿਸ਼ੀ ਆਸੀਵਿਸ਼ ਲੱਬਧੀ (ਸ਼ਕਤੀ) ਸਿੱਧਿਆਂ ਵਾਲੇ, ਘੋਰ
ਤੱਪ ਵਾਲੇ, ਕਠੋਰ ਵਰਤਾਂ ਵਾਲੇ ਤੇ ਘੋਰ ਪਰਾਕਰਮਾਂ (ਸ਼ਕਤੀ) ਵਾਲੇ
ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਪਤੰਗਿਆਂ ਦੀ ਫੌਜ ਅੱਗ ਵਿਚ ਛਿੱਗ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੁਝਾਊਣਾ
ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਭਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੁਸੀਂ ਭਿਕਸ਼ੂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਰਹੇ
ਹੋ। ਸੋ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਨਾਸ਼ ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ਜਿਵੇਂ ਪਤੰਗਾਂ ਅੱਗ ਵਿਚ
ਗਿਰ ਕੇ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। 27।

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਜੀਵਨ ਤੇ ਧੰਨ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਲੋਕ
ਮਿਲ ਕੇ ਮੱਥਾ ਝੁਕਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲਵੇ ਭਾਵ ਖਿਮਾ ਮੰਗੋ ਕਿਉਂ
ਕਿ ਗੁਸੇ ਹੋਏ ਮਹਾਰਿਸ਼ੀ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਸੁਆਹ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। 28।

ਯਕਸ਼ ਦੇ ਸਰਾਪ ਤੇ ਅਸਰ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕੁਮਾਰਾਂ ਦਾ
ਮੰਹ ਪਿੱਠ ਦੀ ਵੱਲ ਝੁਕ ਗਿਆ। ਜਾਹਾਂ ਫੈਲ ਗਈਆਂ। ਅੱਖਾਂ ਰੁਕ
ਗਈਆਂ ਤੇ ਮੂੰਹ ਉਪਰ ਵੱਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੀਭ ਤੇ ਅੱਖਾਂ
ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਈਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਉਲਟੀਆਂ (ਕੈਆਂ)
ਕਰਦਿਆਂ ਤੇ ਸੁੱਕੀ ਲਕੜੀ ਦੇ ਪਿੰਜਰ ਵਾਂਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਵੇਖ
ਕੇ ਉਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣ (ਗਾਰੂ) ਅਫਸੈਸ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਇਸਤਰੀ
ਦੇ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ੀ ਨੂੰ ਖਸ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਣ ਲੱਗਾ। ਹੇ ਭਾਗਵਾਨ !
ਅਸੀਂ ਆਪ ਦੀ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਖਿਮਾ ਕਰੋ। 19-20।

ਹੋ ਭਗਵਾਨਾਂ ! ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੂਰਖ ਅਤੇ ਅਰਿਆਨੀ ਬਾਲਕਾਂ ਨੇ ਆਪ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਆਪ ਖਿਮਾਂ ਕਰੋ। ਰਿਸ਼ੀ ਤਾਂ ਮਹਾਂ ਕਿਰਪਾਲੂ ਅਤੇ ਕਰੋਧ ਰਹਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਨਾਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। 31।

ਮੁਨੀ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਨਾ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਵੇਸ਼ ਸੀ ਨਾ ਹੁਣ ਹੈ। ਅਤੇ ਨਾ ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰ ਇਕ ਯਕਸ਼ ਮੇਰੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਹੀ ਕੁਮਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁਟਿਆ ਹੈ। 32।

ਹੋ ਭਗਵਾਨ ! ਅਗਨੀ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਜਾਣਕਾਰ ਉੱਤਮ ਬੁੱਧੀ ਵਾਲੇ, ਆਪ ਜਿਹੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਦੇ ਗੁਸੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਆਪ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਆਸਰਾ ਲੈਣ ਆਏ ਹਾਂ। 33।

ਹੋ ਮਹਾਭਾਗ (ਭਾਗਸ਼ਾਲੀ) ! ਅਸੀਂ ਆਪ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਤੁਹਾਡਾ ਕੋਈ ਅੰਗ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜੋ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਯੋਗ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਅਨੇਕਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਾਣੇ ਸਹਿਤ ਤੇ ਇਹ ਚੌਲਾਂ ਦੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਖਾਣੇ ਵਿਚ ਆਪ ਵੀ ਭੋਜਨ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰੋ। 34।

ਹੋ ਮਹਾਤਮਾ ! ਇੱਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਭੋਜਨ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਇਹ ਭੋਜਨ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰੋ। ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਕਹਿਣ ਤੇ ਮੁਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਮੈਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ। ਇਹ ਆਖ ਕੇ ਮੁਨੀ ਨੇ ਮਾਂਸ-ਖਮਣਾ (ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਵਰਤ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ) ਲਈ ਆਹਾਰ ਪਾਣੀ ਲੈ ਲਿਆ। 35।

ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੇ ਉੱਥੇ ਸੁਗੰਧ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਤੇ ਛੁੱਲਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਧਨ ਦੀ ਵੀ ਵਰਖਾ ਕੀਤੀ। ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਨਾਈ ਵਜਾਈ ਅਤੇ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਅਹੋ ਦਾਨ - ਅਹੋ ਦਾਨ (ਮਹਾਦਾਨ) ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਗੂੰਜ ਉੱਠੀ। 36।

ਇਥੇ (ਜੈਨ ਧਰਮ ਵਿਚ) ਸਾਡ ਤੱਪ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਥੇ (ਜੈਨ ਧਰਮ ਵਿਚ) ਜਾਤਪਾਤ ਦਾ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ। ਚੰਡਾਲ ਪੁੱਤਰ ਹਰੀਕੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਵੇਖੋ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਉੱਚੇ ਭਾਗ ਅਤੇ ਮਹਾਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਰਿੱਧੀਆਂ ਹਨ। 37।

ਹਰੀਕੇਸ਼ੀ ..ਹੇ ਖ੍ਰਾਹਮਣ ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਅੱਗ ਰਾਹੀਂ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਪਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਬਾਹਰੀ ਸ਼ੁੱਧੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ? ਜੋ ਮਾਰਗ ਬਾਹਰੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਗਿਆਨੀ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ। 38।

ਕੁਸ਼ਾ, ਪੂਪ (ਯੱਗ ਦਾ ਖੰਬਾ) ਘਾਹ, ਕਾਠ ਅਤੇ ਅੱਗ, ਅਤੇ ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਮ ਪਾਣੀ ਦਾ ਸਪੱਗਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮੂਰਖ ਲੋਕ ਵਾਰ ਵਾਰ ਪਾਪ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਕਰਦੇ ਹਨ। 39।

ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ..ਹੇ ਭਿਕਸ਼ੂ ! ਅਸੀਂ ਕੀ ਕਰੀਏ ? ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯੱਗ ਕਰੀਏ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਾਪ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਸਕੀਏ ? ਹੇ ਯਕਸ ਰਾਹੀਂ ਪੂਜੇ ਗਏ ਮੁਨੀ ! ਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਸੁੰਦਰ ਯੱਗ ਦਾ ਢੰਗ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ। 40।

ਹਰੀਕੇਸ਼ੀ - ਇੰਦਰੀਆਂ ਦਾ ਜੇਤੂ, ਛੇ ਕਾਇਆਂ ਦਾ ਸਮਾਰੰਬ (ਹਿੰਸਾ) ਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਝੂਠ ਤੇ ਚੋਰੀ ਦਾ ਸੇਵਨ ਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਪਰਿਗ੍ਰਹਿ, ਇਸਤਰੀਆਂ, ਮਾਨ, ਮਾਇਆ, ਲੋਭ, ਕਰੋਧ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਭਲੀ ਭਾਂਤੀ ਇੰਦਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਘੰਭੇ। 41।

ਜੋ ਸੰਜਮੀ ਪੰਜ (ਹਿੰਸਾ, ਝੂਠ, ਚੋਰੀ, ਮੈਥੁਨ, ਪਰਿਗ੍ਰਹਿ ਰੂਪੀ) ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਰਸਤਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਸੰਜਮ ਰਹਿਤ ਜੀਵਨ ਦਾ ਨਾ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਚੰਗੀ ਵਿਰਤੀ ਵਾਲਾ ਜਮੀਨ ਨੂੰ ਨਾ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲਾ ਸਰੀਰ

ਦਾ ਮੋਹ ਤਿਆਗ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਨਿਰਮਲ ਵਰਤਾਂ ਵਾਲਾ, ਅਤੇ ਸਰੀਰ
ਦੀ ਮਮਤਾ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲਾ ਹੈ,
ਅਜਿਹਾ ਜੇਤੂ ਮੁਨੀ ਹੀ ਸੱਚਾ ਯੱਗ ਰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ। 142।

ਬਾਹਮਣ - ਹੇ ਭਿਕਸੂ ! ਤੁਹਾਡੇ ਯੱਗ ਦੀ ਅੱਗ ਕਿਹੜੀ ਹੈ ?
ਅਗਨੀ ਕੁੰਡ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ? ਘੀ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਲੱਕੜ ਦੀ ਕੜਛੀ
ਕਿਹੜੀ ਹੈ ? ਹਵਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਮੱਗਰੀ ਕਿਹੜੀ ਹੈ ? ਅਤੇ ਕਿਸ
ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਲੱਕੜੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਤੁਸੀਂ ਹਵਨ ਕਰਦੇ ਹੋ ? ਸਾਂਤੀ ਪਾਠ
ਕਿਹੜਾ ਹੈ ? ਕਿਸ ਹਵਨ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਅਗਨੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਦੇ
ਹੋ ? 143।

ਹਰੀਕੇਸ਼ੀ : ਤੱਪ ਰੂਪੀ ਜੋਤ (ਅੱਗ) ਹੈ ਤੇ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਜੋਤੀ
ਦਾ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਮਨ ਬਚਨ ਕਾਇਆ ਦੀ ਸੁੱਧੀ, ਘੀ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ
ਕੜਛੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਕੰਢਾ (ਪਾਥੀ) ਹੈ ਤੇ ਅੱਠ ਕਰਮ ਲਕੜੀ
ਰੂਪ ਹਨ। ਸੰਜਮ ਯਾਤਰਾ ਸਾਂਤੀ ਪਾਠ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਜਿਹਾ ਯੱਗ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।
ਜੋ ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 144।

ਬਾਹਮਣ - ਹੇ ਯਕਸ ਰਾਹੀਂ ਪੂਜੇ ਗਏ ਮੁਨੀ ! ਤੁਹਾਡਾ ਸਰੋਵਰ
ਕਿਹੜਾ ਹੈ ? ਸਾਂਤੀ ਤੀਰਥ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ? ਜੰਦਗੀ ਢੂਰ ਕਰਨ ਲਈ
ਆਪ ਕਿੱਥੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋ ? ਇਹ ਅਸੀਂ ਜਾਨਣਾ ਚਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ
ਦੱਸੋ ? 145।

ਰਿਸ਼ੀ - ਕਾਲੱਖ ਰਹਿਤ, ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਵਾਲਾ, ਸੁੱਧ ਧਰਮ
ਹੀ ਮੇਰਾ ਸਰੋਵਰ ਹੈ ਅਤੇ ਬ੍ਰਹਮਚਰਿਤ ਰੂਪੀ ਤੀਰਥ ਹੀ ਮੇਰਾ ਸਾਂਤੀ
ਤੀਰਥ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਮੇਲ ਉਤਾਰਦਾ ਹਾਂ,
ਸੁੱਧ ਤੇ ਸੀਤਲ ਹੋ ਕੇ ਪਾਪ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਢੂਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। 146।

ਤੱਤ ਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਇਸ਼ਨਾਨ ਵੇਖਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਮੇਰਾ ਮਹਾਂ
ਇਸ਼ਨਾਨ ਹੈ। ਜਿਸਦੀ ਗਿਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਇਸ਼ਨਾਨ
ਰਾਹੀਂ ਮਹਾਰਿਸ਼ੀ ਲੋਕ ਮੈਲ ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਸ਼ੁੱਧ ਹੋ ਕੇ ਉੱਤਮ ਸਥਾਨ
ਮੁਕਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਅਜਿਹਾ ਮੌਖਦਾ ਹਾਂ।

ਟਿੱਪਣੀਆਂ

ਗਾਥਾ 1

ਸਵਪਾਕ ਦਾ ਅਰਥ ਚੰਡਾਲ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਇਕ ਨੀਵੀ ਜਾਤ ਸੀ।
ਜੋ ਕੱਤੇ ਦਾ ਮਾਂਸ ਸੇਵਨ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਮੁਰਦੇ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨਦੀ ਸੀ।
ਇਸ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਇਹ ਜਾਤ ਬੱਦਸ਼ਕਲ ਅਤੇ ਦੁਰਾਚਾਰੀ ਸੀ।

ਸ਼ਵਾਨं पचतीति शવਪाक : (ਰਮਾਇਣ 1/59/19-21)

ਗਾਥਾ 11

ਜੋ ਕੇਵਲ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਲਈ ਪਕਾਇਆ ਜਾਵੇ ਉਹ ਯੱਗ ਦਾ ਭੋਜਨ
(ਏਕ ਯਾਙਿਕ) ਹੈ।

ਗਾਥਾ 18

ਉਪਯੋਤਿਸ਼ਕ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ : ਰਸੋਈਆ। ਚੂਰਨੀ ਵਿਚ ਦੰਡ ਦਾ
ਅਰਥ ਕੋਹਨੀ ਦੀ ਮਾਰ ਅਤੇ ਛੱਲ ਦਾ ਅਰਥ ਅੱਡੀ ਦੀ ਮਾਰ ਹੈ।

ਗਾਥਾ 27

ਆਸੀਵਿਸ਼ ਇਕ ਯੋਰੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ
ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੀ ਜਾਨ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਆਸੀਵਿਸ਼
ਸੱਪ ਨੂੰ ਵੀ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਸਾਥੂ ਨੂੰ ਛੇੜਨਾ ਅਸੀਵਿਸ਼ ਸੱਪ ਨੂੰ ਛੇੜਨਾ

है

गाथा 42

ਸੰਬਰ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਆਤਮਾ ਦੀ ਉੱਚ ਤਪ ਸਾਧਨਾ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ
ਨਵੇਂ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਆਉਣਾ ਰੁਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਬਰ ਪੰਜ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਹੈ:

- (1) ਸਮਿਅਕਤਵ (2) ਪ੍ਰਤਿਖਿਆਨ (3) ਅਪ੍ਰਮਾਦ (4) ਅਕਸ਼ਾਮਣੇ
- (5) ਸ਼ੁਭ ਯੋਗ

ਇਸ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੈਨ ਧਰਮ ਬ੍ਰਾਹਮਣ
ਧਰਮ ਦੂਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਵੇਦ, ਹਵਾਨ, ਛੂਆ-ਛੂਤ, ਵਰਣ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ
ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਹਰੀ ਕੇਸੀ ਮੁਨੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਇਸ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ।
ਜਿਸ ਨੇ ਚੰਡਾਲ ਕੁਲ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੀ ਆਤਮਾ ਦਾ ਕਲਿਆਣ
ਕੀਤਾ।

ਚਿੱਤ ਸੰਭੂਤੀਯਾ ਅਧਿਐਨ

ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਾਕੇਤ ਨਾਉਂ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਸੀ, ਉਥੋਂ ਚੰਦਰਾ ਵਤੰਸਕ ਨਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਰਾਜ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਨਾਂ ਮੁਨੀ ਚੰਦਰ ਸੀ। ਉਹ ਮੁਨੀ ਸਾਗਰਚੰਦ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਸਾਧੂ ਬਣ ਗਿਆ। ਸਫਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇਕ ਬਾਰ ਉਹ ਜੰਗਾਲ ਵਿਚ ਭਟਕ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਰ ਗਵਾਲੇ ਮਿਲੇ। ਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਸਾਧੂ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਸਾਧੂਆਂ ਦੇ ਮੈਲੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਨਾਲ ਬੇਹੱਦ ਨਫਰਤ ਸੀ। ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਮਰਕੇ ਦੇਵ ਗਤੀ ਵਿਚ ਗਏ। ਉਥੇ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਾਂਡੀਲਿਆ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀ ਯਸ਼ੋਮਤੀ ਨਾਉਂ ਦੀ ਦਾਸੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ।

ਇਕ ਵਾਰ ਉਹ ਖੇਤ ਵਿਚ ਸੌਂ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਪ ਨੇ ਡੱਸ ਲਿਆ। ਦੋਵੇਂ ਮਰ ਕੇ ਕਲੰਜਰ ਪਰਬਤ ਤੇ ਹਿਰਨ ਬਣ ਗਏ। ਇਕ ਦਿਨ ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਹੱਥੋਂ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਉਥੋਂ ਮਰ ਕੇ ਗੰਗਾ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਰਾਜ ਹੰਸ ਬਣ ਗਏ ਅਤੇ ਉਥੇ ਇਕ ਮਛਿਆਰੇ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਗਰਦਨ ਮਰੋੜ ਦਿੱਤੀ।

ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਾਰਾਨਸੀ ਨਾਉਂ ਦੀ ਨਗਰੀ ਸੀ, ਉਥੇ ਬੂਤਦੁੱਤ ਨਾਉਂ ਦਾ ਇਕ ਅਮੀਰ ਚੰਡਾਲ ਰਹਿਦਾ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ। ਦੋਵੇਂ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਸਨ। ਇਕ ਦਾ ਨਾਉਂ ਚਿੱਤ ਸੀ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸੰਭੂਤੀ ਸੀ।

ਉਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਰਾਜਾ ਸੰਖ ਦਾ ਮੰਤਰੀ ਨਮੁਚੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੀ।

ਰਾਜੇ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਸੂਰ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਇਹ ਕੰਮ ਭੂਤ ਦੱਤ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਿਆ ਗਿਆ। ਭੂਤ ਦੱਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਸਰਤ ਤੇ ਲੁਕਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਰੱਖ ਲਿਆ ਕਿ ਉਹ ਚਿੱਤ ਤੇ ਸੰਭੂਤੀ ਨੂੰ ਵਿੱਦਿਆ ਅਧਿਐਨ ਕਰਾਵੇਗਾ। ਸੋ ਨਮੁਚੀ ਨੇ ਇਹ ਸਰਤ ਮੰਨ ਲਈ। ਦੋਵੇਂ ਲੜਕੇ ਬਾਹਮਣ ਪਾਸ ਪੜ੍ਹਣ ਲੱਗੇ।

ਨਮੁਚੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਲਗਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਾ ਕੇ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਹਰ ਕਲਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੀਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਨਮੁਚੀ ਨੇ ਭੂਤ ਦੱਤ ਦੀ ਇਸਤਰੀ ਨਾਲ ਗਲਤ ਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ। ਸਿੱਟੇ ਵੱਜੋਂ ਭੂਤ ਦੱਤ ਨੇ ਨਮੁਚੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਪਰ ਦੋਵੇਂ ਲੜਕਿਆਂ ਨੇ ਨਮੁਚੀ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਨਮੁਚੀ ਆਪਦੀ ਜਾਨ ਬਚਾ ਕੇ ਭੱਜ ਗਿਆ। ਉਹ ਹਸਤਨਾਪੁਰ ਜਾ ਕੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਸੰਨਤ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਕ ਵਾਰ ਵਾਰਾਨਸੀ ਵਿਖੇ ਇਕ ਮੇਲਾ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਭਰਾ ਉਥੇ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਦਾ ਵਿਖਾਵਾ ਕਰਨ ਗਏ। ਦੋਵੇਂ ਭਰਾ ਇੰਨਾ ਵਧੀਆ ਨੱਚੇ ਕਿ ਲੋਕ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਭ ਜਾਤ ਪਾਤ ਤੇ ਛੂਆ ਛੂਤ ਛੁੱਲ ਗਏ। ਪਰ ਇਹ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਨਾ ਛੁਪ ਸਕਿਆ, ਕਉ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੰਡਾਲ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਥੇ ਬੈਠੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਜ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਡਾਤਾਂ ਧਰਮ ਭਰਿੱਸਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਮੇਲੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ।

ਇਕ ਵਾਰ ਉਹ ਭੇਸ ਬਦਲ ਕੇ ਫੇਰ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਗਏ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਪਛਾਣ ਲਈ। ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੁੱਟ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦੋਵੇਂ ਭਰਾ ਬੋਇੱਜਤੀ ਕਾਰਨ ਬੇਹੋਦ ਦੁਖੀ ਹੋਏ।

ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਸਚਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਜਦ ਉਹ ਪਹਾੜ ਤੋਂ ਛਾਲ ਮਾਰਨ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਇਕ ਮੁਨੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਕੜ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਸਾਥੁ ਬਣਾ ਲਿਆ।

ਦੋਹੇ ਮੁਨੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਕ ਵਾਰ ਹਸਤਨਪੁਰ ਪਹੁੰਚੇ। ਜਦੋਂ ਸੰਭੂਤ ਭੋਜਨ ਲਈ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਗਿਆ, ਉਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਮੁਚੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਪਛਾਣ ਲਿਆ। ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਪ ਖੁੱਲਣ ਦਾ ਸੱਕ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਮੁਨੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੁਟਾਈ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਸੰਭੂਤ ਮੁਨੀ ਨੂੰ ਕਰੋਧ ਆ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇਜੇ ਲੇਸ਼ਿਆ (ਅੱਗ ਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ) ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ। ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਧੂਆਂ ਛਾ ਗਿਆ। ਲੋਕ ਡਰ ਗਏ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮੁਨੀ ਤੋਂ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗੀ। ਚਕਰਵਰਤੀ ਸੰਨਤਕੁਮਾਰ ਵੀ ਮੁਨੀ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮੁਨੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਕੇ ਸ਼ਾਂਤ ਕੀਤਾ। ਸੰਭੂਤ ਮੁਨੀ ਨੇ ਨਿਸਚਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਤੱਪ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਬਣੇਗਾ। ਦੋਹੇ ਭਰਾ ਉਥੋਂ ਚਲੇ ਗਏ।

ਦੋਵੇਂ ਭਰਾ ਮਰ ਕੇ ਦੇਵਗਤੀ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ। ਛੇ ਜਨਮ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਪੈਦਾ ਹੋਏ।

ਸੰਭੂਤ ਦਾ ਜੀਵ ਮਰਕੇ ਕੰਪੀਲਪੁਰ ਦਾ ਬ੍ਰਾਹਮਦੱਤ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਬਣਿਆ ਅਤੇ ਚਿੱਤ ਦਾ ਜੀਵ ਪੁਰਮਿਤਾਲ ਨਗਰ ਦੇ ਇਕ ਅਮੀਰ ਘਰਾਣੇ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ।

ਇਕ ਵਾਰ ਬ੍ਰਾਹਮਦੱਤ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਨਾਟਕ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਨਾਟਕ ਵੇਖਦੇ ਹੋਇਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਤੀ ਸਿਮਰਨ ਗਿਆਨ (ਪਿਛਲੇ ਜਨਮਾਂ ਦੀ ਯਾਦ) ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਚਿੱਤ ਦੀ ਯਾਤ ਸੁਤਾਉਣ ਲੱਗੀ। ਪਿਛਲੇ ਜਨਮਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਅੱਧੀ ਗਾਬਾ ਬਣਾਈ ਜੋ ਇਸ

ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ :

ਗੋਪ ਦਾਖੀ ਮੂਗੀ ਹੁੰਦੌ, ਮਾਤਗਾਵਮਰੇ ਤਥਾ।

ਰਾਜੇ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਅੰਲਾਨ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੋ ਇਸ ਗਾਥਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਕਰੇਗਾ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਧਾ ਰਾਜ ਮਿਲੇਗਾ। ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਚਿਤ ਜੈਨ ਸਾਧੂ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਇਕ ਸਮੇਂ ਉਹ ਸਫਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਂ ਕਾਂਪੀਲ੍ਹੁਰ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਉਸ ਮੁਨੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਜਾਤੀ ਸਿਮਰਨ ਗਿਆਂਨ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਇਸ ਨਗਰੀ ਵਿਚ ਠਹਿਰੇ। ਉਹ ਧਿਆਨ ਲਾ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਹੀ ਇਕ ਹੱਲਟ ਗੋੜਨ ਵਾਲਾ ਕਿਸਾਨ ਇਹ ਅੱਧੀ ਗਾਥਾ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੁਨੀ ਨੇ ਇਹ ਗਾਥਾ ਸੁਣੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਾਥਾ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਏਥਾ ਕੌ ਬਣਿਕਾ ਜਾਤਿਰਵਿਵਾਹਭਿਆਂ ਵਿਦੁਕਤਿਆ :

ਹੁਣ ਕੀ ਸੀ ਕਿਸਾਨ ਨੇ ਪੂਰੀ ਗਾਥਾ ਸੁਣੀ ਤੇ ਜਲਦੀ ਨਾਲ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਚਿਤ ਮੁਨੀ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੋਗਾਂ ਬਾਰੇ ਬੁਲਾਵਾ ਦੇਣ ਲੱਗਾ ਪਰ ਚਿਤ ਮੁਨੀ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਤਿਆਗ ਕੇ ਸਾਧੂ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਰਾਜਪਾਟ ਨਾਲ ਕੀ ਮਤਲਬ ਸੀ।

ਚਿਤ ਮੁਨੀ ਨੇ ਉਸ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਅਤੇ ਭੋਗਾਂ ਤੋਂ ਛਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਸੱਚਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਦੇਹੇ ਇਕ ਢੂਜੇ ਨੂੰ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਤੇਰ੍ਹਵਾਂ ਅਧਿਐਨ

ਸੰਭੂਤ ਦਾ ਜੀਵ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਵਿਚ ਚੰਡਾਲ ਜਾਤੀ ਕਾਰਨ ਅਪਮਾਨਿਤ ਹੋ ਕੇ ਸਾਧੂ ਬਣ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹਸਤਨਾਪੁਰ ਵਿਚ ਮੇਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਫਿਰ ਪੱਦਮ ਗੁਲਮ ਨਾਮ ਦੇ ਵਿਮਾਨ ਵਿਚੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਕੰਪੀਲਪੁਰ ਵਿਚ ਚੁਲਨੀ ਰਾਣੀ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਬ੍ਰਹਮਦੱਤ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। 1।

ਸੰਭੂਤ ਕੰਪੀਲ ਨਗਰ ਵਿਚ ਤੇ ਚਿਤ ਦਾ ਜੀਵ ਪੁਰਿਮਤਾਲ ਨਗਰ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਰੇਸ਼ਟ ਕੁੱਲ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਧਰਮ ਸੁਣਕੇ ਭਿਕਸ਼ੂ ਬਣ ਗਿਆ। 2।

ਕੰਪੀਲ ਨਗਰ ਵਿਚ ਚਿੱਤ ਤੇ ਸੰਭੂਤ ਦੋਹੇ ਮਿਲੇ। ਆਪਣੇ ਸੁੱਖ ਦੁੱਖ ਰੂਪੀ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਫਲ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। 3।

ਮਹਾਨ ਰਿਧੀ ਵਾਲ, ਯਸ ਵਾਲਾ, ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਬ੍ਰਹਮਦੱਤ ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਦੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਮਾਨ ਪੂਰਵਕ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਆਖਣ ਲੱਗਾ। 4।

ਚੱਕਰਵਰਤੀ : ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਭਰਾ, ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਵਸ ਵਿਚ (ਅਧੀਨ) ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ, ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੇ ਭਲਾ ਚਾਹੁੰਣ ਵਾਲੇ ਸੀ। 5।

ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਦਸ਼ਾਰਨ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਦਾਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ, ਕਾਲਿੰਜਰ ਪਰਬਤ ਤੇ ਹਿਰਨ, ਮਿਰਤ ਰੰਗਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਹੰਸ ਅਤੇ ਕਾਸ਼ੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਚੰਡਾਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸੀ। 6।

ਅਸੀਂ ਦੇਵਲੋਕ ਵਿਚ ਮਹਾਨੀ ਰਿਧੀ ਵਾਲੇ ਦੇਵ ਸੀ। ਇਹ ਆਪਣਾ ਛੇਵਾਂ ਜਨਮ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਪਾਂ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਤੋਂ ਅੱਡੇ ਅੱਡ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਾਂ। 7।

ਮੁਨੀ - ਹੇ ਰਾਜਨ ! ਤੁਸਾਂ ਨੇ ਨਿਦਾਨ ਕ੍ਰਿਤ (ਭੋਗ ਇੱਛਾ) ਵਾਲੇ

ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਵਿਸੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚੇਤਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਅੱਡੇ ਅੱਡ ਪੈਦਾ ਹੋਏ। 18।

ਚੱਕਰਵਰਤੀ - ਹੇ ਚਿੱਤ ! ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਵਿਚ ਸੱਚ ਅਤੇ ਸੁੱਧ ਕਰਮ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਲ ਭੋਗ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਉੱਤਮ ਫਲ ਭੋਗ ਰਹੇ ਹੋ ? 19।

ਚਿਤਮੁਨੀ - ਮਨੁੱਖਾਂ ਦਾ ਚੰਗਾ ਆਚਰਣ ਹੀ ਸਫਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਭੋਗੇ ਬਿਨਾਂ ਛੁਟਕਾਰਾ (ਮੁਕਤੀ) ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀ। ਹੇ ਰਾਜਨ ! ਮੇਰੀ ਆਤਮਾ ਧੁਨ ਦੇ ਫਲ ਸਰੂਪ ਹੀ ਉੱਤਮ ਦਰੱਵ ਅਤੇ ਕਾਮ ਭੋਗਾਂ ਵਾਲੀ ਹੈ। 10।

ਹੇ ਸੰਭੂਤ ! ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਹਾਨ ਰਿਧੀ ਵਾਲਾ ਭਾਗਸ਼ਾਲੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ, ਅਤੇ ਪੁੰਨਵਾਨ ਸਮਝਦੇ ਹੋ, ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਚਿੱਤ (ਮੈਨੂੰ) ਵੀ ਸਮਝੋ। ਮੇਰੀ ਰਿਧੀ ਤੇ ਯਸ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੈ। 11।

ਮੁਨੀ ਜਿਸ ਮਹਾਨ ਅਰਥ ਵਾਲੀ ਗਾਥਾ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਪੂਰਵਕ ਚਰਿੱਤਰ ਨਾਲ ਜੈਨ ਧਰਮ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਸੇ ਬੋੜੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਾਲੀ ਤੇ ਬੜੇ ਅਰਥ ਵਾਲੀ ਗਾਥਾ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਹੀ ਮੈਂ ਸੂਮਣ (ਸਾਧੂ) ਹੋਇਆ ਹਾਂ। 12।

ਚੱਕਰਵਰਤੀ - ਉੱਚੇ ਉਦੇ ਮਧੂ, ਕਰਕ, ਮੱਧ ਅਤੇ ਬ੍ਰਹਮ ਇਹ ਮੁੱਖ ਮਹਿਲ ਹਨ। ਪੰਚਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਵਿਸੇਸ਼ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਅਤੇ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਧੰਨ ਦੌਲਤ ਨਾਲ ਸੰਪੰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰੋ। 13।

ਹੇ ਭਿਕਸ਼ੂ ! ਨਾਟਕ ਗੀਤ ਅਤੇ ਬਾਜੇ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਭੋਗ ਕਰੋ। ਇਹ ਦਿੱਖਿਆ (ਸਾਧੂਪੁਣਾਂ) ਤਾਂ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਘਰ ਹੈ। 14।

ਪਿਛਲੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਵਸ ਹੋ ਕੇ ਅਤੇ ਕਾਮ ਭੋਗ ਦੇ ਵਸ ਹੋ ਕੇ ਮੋਹਰ
ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਅਤੇ
ਧਰਮ ਦਾ ਭਲਾ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲੇ ਚਿੱਤਮੁਨੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਆਖਣ ਲੱਗੇ। 15।

ਚਿੱਤਮੁਨੀ - ਸਾਰੇ ਗੀਤ ਵਿਲਾਪ (ਰੋਣ, ਪਿੱਟਣ) ਸਮਾਨ ਹਨ।
ਸਾਰੇ ਨਾਟਕ ਨਸ਼ੇ ਸਮਾਨ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਗਹਿਣੇ ਭਾਰ ਰੂਪ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ
ਕਾਮ ਭੋਗ ਦੁੱਖਦਾਇਕ ਹਨ। 16।

ਰਾਜਨ ਅਗਿਆਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰ ਵਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪਰ ਅੰਤ
ਵਿਚ ਦੁੱਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਕਾਮਗੁਣਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਸੁੱਖ ਨਹੀਂ ਜੋ ਕਾਮ
ਭੋਗ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਸੀਲ (ਚਰਿੱਤਰ) ਵਾਲੇ ਤਪਸਿਆ ਦੇ ਧਨੀ
ਭਿਕਸੂਆਂ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। 17।

ਹੇ ਨਰਿੰਦਰ ! ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ
ਵਿਚ ਸਤਿਕਾਰ ਰਹਿਤ ਚੰਡਾਲ ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਥੇ ਅਸੀਂ
ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣੇ ਸੀ, ਚੰਡਾਲ ਬਸਤੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ
ਸੀ। 18।

ਨਿੰਦਾ ਯੋਗ ਚੰਡਾਲ ਜਾਤੀ ਵਿਚ ਅਸਾਂ ਜਨਮ ਲਿਆ ਉਥੇ ਅਸੀਂ
ਬਸਤੀ ਵਿਚ ਰਹੇ। ਤਦ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਸਾਨੂੰ ਜਾਤੀ ਕਾਰਨ ਘਰਣਾ ਕਰਦੇ
ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਇੱਥੇ ਜੋ ਮਹਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਦੇ
ਸੁਭ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਹੈ। 19।

ਪਿਛਲੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਇਸ ਸਮੇਂ ਤੂੰ ਪਿਛਲੀ ਨੀਚ ਜਾਤੀ
ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਹੁਣ ਬੜੀ ਕਿਸਮਤ ਵਾਲਾ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਰਾਜਾ ਬਣਿਆ,
ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਭੋਗਾਂ ਨੂੰ ਛੱਕ ਕੇ ਤੂੰ ਸੰਜਮ ਗ੍ਰਹਿਣ
ਕਰਨ ਲਈ ਘਰ ਬਾਰ ਤਿਆਗ। 20।

ਹੇ ਰਾਜਨ ! ਜੋ ਇਸ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਪੁੰਨ ਕਰਮ
ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜੀਭੇਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਰਮ
ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜੀਵ ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ ਵੀ ਸੋਚਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। 21।

ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਲੇਕ ਵਿਚ ਮਿਰਗ ਨੂੰ ਸੇਰ ਪਕੜ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ,
ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਮਾਂ ਅੰਤ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮੌਤ ਪਕੜ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ
ਸਮੇਂ ਮਾਂ, ਪਿਉ, ਭਾਈ ਆਦਿ ਕੋਈ ਵੀ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ
ਛੁਟਕਾਰਾ ਨਹੀਂ ਦਿਵਾ ਸਕਦੇ। 22।

ਉਸ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਜਾਤ ਬਰਾਦਰੀ ਵਾਲੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਵੰਡ ਨਹੀਂ
ਸਕਦੇ, ਨਾ ਹੀ ਦੋਸਤ, ਪੁੱਤਰ ਤੇ ਭਰਾ, ਰਿਸਤੇਦਾਰ ਵੀ ਘੱਟ ਕਰ ਸਕਦੇ
ਹਨ। 23।

ਇਹ ਆਤਮਾ ਦੇ ਪੈਰ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤਾਂ, ਨੌਕਰ ਚਾਕਰ, ਚਾਰ ਪੈਰ
ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਗਊਆਂ, ਮੱਝਾਂ, ਘੋੜੇ ਆਦਿ, ਖੇਤ, ਘਰ, ਧਨ, ਅਨਾਜ
ਅਤੇ ਕੱਪੜੇ ਆਦਿ ਸਭ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਵਰਗ
ਜਾਂ ਨਰਕ ਵਿਚ ਚਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। 24।

ਜੀਵ ਰਹਿਤ ਉਸ ਇਕੱਲੇ, ਤੁੱਛ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਚਿਤਾ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚ
ਜਲਾ ਕੇ ਇਸਤਰੀ, ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਜਾਤ ਬਰਾਦਰੀ ਵਾਲੇ, ਕੋਈ ਨਵਾਂ
ਸਹਾਰਾ ਲੱਭ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। 25।

ਹੇ ਰਾਜਨ ! ਜੀਵਨ ਬਿਨਾਂ ਰੁਕਾਵਟ ਤੋਂ ਮੌਤ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆ ਰਿਹਾ
ਹੈ। ਉਮਰ ਬੀਤ ਰਹੀ ਹੈ। ਬੁਢਾਪਾ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਰੰਗ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ
ਹੈ। ਹੇ ਪੰਚਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜ ! ਸੁਣੋ ਤੁਸੀਂ ਮਹਾਨ ਆਰੰਭ (ਪਾਪ
ਕਰਮ) ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਾ ਬਣੋ। 26।

ਹੇ ਸਾਧੂ ! ਜੋ ਆਪ ਆਖਦੇ ਹੋ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਪਰ ਹੇ ਆਰਿਆ

(ਸਰੋਸ਼ਟ) ਇਹ ਭੋਗ ਬੰਧਨ (ਜੰਜੀਰ) ਰੂਪ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਮੇਰਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣਾ ਬਹੌਤ ਅੜਖਾ ਹੈ। 27।

ਹੇ ਚਿਤ ! ਮੈਂ ਹਸਤਨਾਪੁਰ ਵਿਚ ਮਹਾਨ ਰਿਧੀ ਸ਼ਾਲੀ ਮਹਾਰਾਜ਼ ਤੇ ਮਹਾਰਾਣੀ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ, ਕਾਮ ਭੋਗ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਨਿਦਾਨ (ਅਸੁੱਭ ਕਰਮ) ਕੀਤਾ ਸੀ। 28।

ਉਸ ਨਿਦਾਨ (ਅਸੁੱਭ ਕਰਮ) ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਢੱਜੋਂ, ਪ੍ਰਤਿਕ੍ਰਮਣ ਨਾ ਕਰਨ ਬਦਲੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਫਲ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਧਰਮ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਧਰਮ ਤੋਂ ਬੇਮੁੱਖ ਹਾਂ ਅਤੇ ਕਾਮ ਭੋਗਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ। 29।

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਾਰੇ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਹਾਥੀ ਸਾਫ ਬਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਵੀ ਕਿਨਾਰੇ ਤੇ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ, ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਾਮ ਵਾਸਨਾ ਵਿਚ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਮੈਂ ਸਾਧੁਪੁਣੇ ਦੇ ਰਾਹ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਪਾਲਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। 30।

ਮੁਨੀ - ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਰਾਤਾਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਕਾਮ ਭੋਗ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਭੋਗ ਘੱਟ ਪੁੰਨ ਵਾਲੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫਲ ਰਹਿਤ ਬਿਛ ਨੂੰ ਪੰਫੀ। 31।

ਹੇ ਰਾਜਨ ! ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕਾਮ ਭੋਗਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਰੱਖਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਧਰਮ ਵਿਚ ਸਬਿਰ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਦੇਇਆ ਭਾਵ ਰੱਖ ਕੇ ਆਗਿਆ (ਸ਼ੁਭ) ਕਰਮ ਕਰੋ। ਇਸ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਵੈਕਰਿਆ ਸਰੀਰਧਾਰੀ ਦੇਵਤਾ ਬਣ ਜਾਵੋਗੇ। 92।

ਹੇ ਰਾਜਨ ! ਤੁਹਾਡੀ ਭੋਗਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਆਰੰਭ (ਪਾਪਾ) ਪਰਿਗ੍ਰਹਿ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋ। ਮੈਂ ਫਜ਼ੂਲ ਮੱਥਾ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ

ਮਾਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। 33।

ਸਾਥੂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਨਾ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਉਤਮ
ਕਾਮਭੋਗ ਨੂੰ ਭੋਗ ਕੇ ਉਹ ਪੰਚਾਲ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਰਾਜਾ, ਬ੍ਰਹਮਦੱਤ ਸੱਤਵੀ
ਨਰਕ ਵਿਚ ਗਿਆ। 34।

ਮਹਾਰਿਸੀ ਚਿਤ, ਕਾਮ ਭੋਗਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਉੱਚੇ ਤੇ ਸੁੱਚੇ
ਚਰਿੱਤਰ ਤਪ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਕੇ ਸਿਧ (ਮੁਕਤ) ਗਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਹੋਏ। 35।

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੈਂ ਆਖਦਾ ਹਾਂ।

ਟਿੱਪਣੀਆਂ

ਗਾਥਾ

ਧਰਮ ਪਾਲਨ ਕਰਨ ਬਦਲੇ ਭੋਗ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕੀਤਾ ਸੰਕਲਪ
ਨਿਦਾਨ ਹੈ। ਇਹ ਆਰਤ ਧਿਆਨ ਦਾ ਇਕ ਭੇਦ ਹੈ।

ਗਾਥਾ 6

ਚੁਰਨੀ ਤੇ ਸਰਵਾਰਥ ਸਿੱਧੀ ਅਨੁਸਾਰ ਰੰਗਾ ਹਰ ਸਾਲ ਆਪਣਾ
ਰਾਹ ਬਦਲਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਹ ਛੱਡ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਰਤ
ਰੰਗਾ ਆਖਦੇ ਹਨ।

ਗਾਥਾ 22

ਤੁਲਨਾ ਕਰੋ

ਮਹਾਭਾਰਤ ਸਾਂਤੀਪਰਵ

175/18-19

ਗਾਥਾ 23

ਤੁਲਨਾ ਕਰੋ

ਮਹਾਭਾਰਤ ਸਾਂਤੀਪਰਵ

40/15